

PAWEŁ JAGIEŁŁO

Paweł Jagiełło

(Uniwersytet Wrocławski)

***Małżeństwo o podwójnym skutku w Prawie Wewnętrznym Kościoła
Zielonościńskiego w RP***

ABSTRACT

***Religious marriage with a civil effect in the Internal Law of Pentecostal Church in
Republic of Poland***

Marriage is a fundamental institution of a Polish family law. This institution remains in the churches and other religious associations field of interest, though at the beginning of history of Christianity there were no Christian religious forms of marriage. Religious marriage with a civil effect is a facilitation for the people, who want their marriage to take an effect in a Polish law and in the religious association. Pentecostal Church in the Republic of Poland is one of the pentecostal and evangelical churches. The most important elements of a Pentecostal Church preaching about marriage and sex are gathered in The Superior Council of a Pentecostal Church in the Republic of Poland's opinion about marriage, divorce, remarriage, and family planning. Procedure of a marriage included preparatory doing (by a manager of a Register Office and by a Pastor), ceremony of marriage (by a clergyman) and registration (Pastor and a manager of a Register Office).

Słowa kluczowe: małżeństwo, Kościół Zielonościński, prawo rodzinne, prawo wyznaniowe

Wstęp

Małżeństwo jest bez wątplenia podstawową instytucją dla prawa rodzinnego. To jego zawarcie oznacza powstanie rodziny, jest to też instytucja unormowana na samym początku Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego. O znaczeniu małżeństwa świadczy także

konstytucyjne jego uregulowanie. Trzeba podkreślić, że wyobrażenia moralno-obyczajowe na jego temat były uprzednie w stosunku do uregulowań prawnych¹. Nie dziwi więc, że instytucja ta pozostaje w obszarze zainteresowania również prawa wewnętrznego różnych kościołów i związków wyznaniowych. Dla kościołów chrześcijańskich szczególnie ważny jest też fakt, że według Biblii Bóg ustanowił małżeństwo już na samym początku – było to jedno z pierwszych Bożych przeznaczeń dla człowieka (I Księga Mojżeszowa 1, 26-28 i 2, 7-24²). Z początku jednak wyznaniowa forma zawarcia małżeństwa nie obowiązywała, choć oczywiście Kościół nauczał na temat małżeństwa i jego świętości. Był to po prostu kontrakt, zawierany według obowiązujących zwyczajów i prawa rzymskiego. Liturgia małżeńska formowała się stopniowo. Ostatecznie wykształciła się na przełomie XI i XII wieku, a więc ponad tysiąc lat po Chrystusie, w tym też okresie stała się obowiązkiem kanonicznym dla wszystkich³. Małżeństwo o podwójnym skutku istnieje w prawie polskim od 15 listopada 1998, na skutek nowelizacji KRO, Ustawy o stosunku państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej i innych ustaw⁴. Forma ta stanowi ułatwienie dla par, które zamierzają zawrzeć związek małżeński skuteczny zarówno w obszarze prawa polskiego, jak i w danym związku wyznaniowym. Nupturienti muszą najpierw dokonać czynności przygotowawczych przed Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego i przed uprawnionym duchownym, następnie składają oświadczenia o zawarciu małżeństwa przed duchownym (wskazany przez prawo wewnętrzne danego kościoła). Duchowny przesyła zaświadczenie o zawarciu małżeństwa do właściwego USC, którego Kierownik sporządza akt zawarcia małżeństwa⁵.

Akty prawne

Instytucja małżeństwa, jak wspomniano, doczekała się regulacji konstytucyjnej. Ustawa zasadnicza definiuje je jako związek kobiety i mężczyzny i gwarantuje mu ochronę prawną. Cały Tytuł I Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego normuje instytucję małżeństwa, a kwestie związane z jego zawarciem uregulowane są w Dziale I. Art. 1 § 2 i 3 wprowadzają możliwość zawarcia małżeństwa o podwójnym skutku, jeżeli ratyfikowana umowa

¹J. Winiarz, *Wprowadzenie*, [w:] *Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy. Komentarz*, K. Pietrzykowski (red.), Warszawa 2010, s. 4.

²Biblia to jest *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Warszawa 1999. Wszystkie dalsze odwołania do Pisma Świętego odnoszą się do tego tłumaczenia.

³A. Sobczak, *Sakrament małżeństwa – krótki rys historyczny*, <http://mateusz.pl/rodzina/as-malzenstwo.htm>, dostęp 7.01.2016.

⁴K. Pietrzykowski, *Tytuł I. Małżeństwo*, [w:] *Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy. Komentarz*, K. Pietrzykowski (red.), Warszawa 2010, s. 123.

⁵M. Pietrzak, *Prawo wyznaniowe*, Warszawa 2013, s. 268-270.

międzynarodowa lub ustawa regulująca stosunki między danym kościołem lub związkiem wyznaniowym a państwem to przewiduje. Ustawa o stosunku Rzeczypospolitej Polskiej do Kościoła Zielonoświątkowego w RP została uchwalona jeszcze pod rządami starej konstytucji. Proces legislacyjny był burzliwy. Po raz pierwszy wnioskowano o regulację ustawową w 1991 roku, ponownie trzy lata później. Oba wnioski pozostały bez odpowiedzi. Dopiero na interpelację posła Tadeusza Jacka Zielińskiego minister Michał Strąk odpowiedział obiecując, że KZ otrzyma regulację ustawową. W dniach 18.05-15.09.1994 zespół rządowo-kościelny opracowywał projekt ustawy. Sprawie długo nie nadawano dalszego biegu, gdyż miała być to pierwsza tego typu ustawa i obawiano się wielu podobnych wniosków. 8 czerwca 1995 zgłoszono z kolei poselski projekt ustawy, różniący się od poprzedniego. Ostatecznie projekt został przedstawiony 31 maja 1996, ustawa została uchwalona 20 lutego 1997⁶. Zawarcie małżeństwa o podwójnym skutku normuje art. 11a ustawy. Jego formę i osobę duchowną, przed którą składane mogą być oświadczenia, regulować ma prawo wewnętrzne. Obecne Prawo Wewnętrzne Kościoła Zielonoświątkowego w Rzeczypospolitej Polskiej zostało uchwalone przez Synod Nadzwyczajny 28 września 2007 r.

Charakterystyka i rys historyczny kościoła

Kościół Zielonoświątkowy w RP jest częścią ruchu pentekostalnego (zielonoświątkowego), którego powstanie miało miejsce na początku XX wieku. Posługujemy się pojęciem ruchu religijnego, gdyż liczne denominacje zielonoświątkowe różnią się między sobą, nie tworzą wspólnych struktur, istnieje też szereg niezależnych kościołów pentekostalnych, czy charyzmatycznych⁷. Swoistym preludium dla pentekostalizmu był tzw. Ruch Światości. Uświęceniowcy, wywodzący się z metodyzmu, uważali, że całkowite uświęcenie następuje natychmiastowo. Miało być to efektem emocjonalnego doświadczenia, podobnego do nawrócenia⁸ – chrztu Duchem Świętym. Nie wiązano jednak jeszcze wtedy bezpośrednio chrztu Duchem Świętym z mówieniem językami. Jeden z uświęceniowych kaznodziejów, Charles Parham, w celu odnalezienia odpowiedzi na pytanie, co poświadcza chrzest w Duchu Świętym, założył w Topeka w Kansas szkołę biblijną Bethel. W tejże szkole 1 stycznia 1901 roku jedna ze studentek, Agnes Ozman, otrzymała w opinii zgromadzonych osób dar glosolali – mówienia innymi językami. W następnych dniach chrzest Duchem

⁶M. Winiarczyk-Kossakowska, *Ustawy III Rzeczypospolitej o stosunku państwa do kościołów chrześcijańskich*, Warszawa 2004, s. 524-526 i 529.

⁷M. Tymiński, *Kościół Zielonoświątkowy w Polsce*, Wrocław 1999, s. 15.

⁸T.J. Zieliński, *Protestantyzm ewangelikalny. Studium specyfiki religijnej*, Warszawa 2013, s. 55.

Świętym otrzymał Parham, a potem także inni jego studenci. Dopiero on zdogmatyzował dar języków jako dowód chrztu w Duchu Świętym, choć same glosolalia występowały przez cały okres historii kościoła. Ruch zielonoświątkowy od samego początku cechował dynamiczny rozwój. Bardzo szybko jeden ze słuchaczy Parhama – afroamerykański pastor William James Seymour - rozpoczął pentekostalne przebudzenie w Los Angeles. Na Azusa Street, gdzie mieścił się kościół Seymoura, przyjeżdżali ludzie z całego świata. Wracali później do swoich krajów i rozpoczynali religijne poruszenie. Czasami do przyjęcia chrztu Duchem Świętym wystarczyło przesłanie informacji od zaprzyjaźnionego kościoła.

O szybkości rozwoju nowego ruchu niech świadczy fakt, że przed 1910 rokiem dotarł on do Norwegii, Szwecji, Indii⁹, czy na ówczesne ziemie polskie. Już na przełomie XX i XXI wieku kościoły zielonoświątkowe liczyły sobie ponad pół miliarda wyznawców¹⁰. W 1910 roku w Cieszynie został zarejestrowany Związek na Rzecz Stanowczego Chrześcijaństwa, wywodzący się z kręgów postpietystycznych. Zielonoświątkowcy z Polski centralnej i wschodniej zrzeszyli się natomiast w 1929 roku w Związku Zborów Chrześcijan Wiary Ewangelicznej. Kościół ten powstał na skutek działalności ewangelizacyjnej reemigrantów z USA. Po wojnie, po kilku wcześniejszych próbach jednoczenia kościołów ewangelikalnych, w 1947 roku powstał Zjednoczony Kościół Ewangeliczny (ze Związkiem Stanowczych Chrześcijan). W 1953 roku, na skutek m.in. administracyjnego przymusu, do ZKE wstąpił Kościół Chrześcijan Wiary Ewangelicznej. W roku 1987 _ rozwiązano ZKE, a w 1988 zarejestrowano Kościół Zielonoświątkowy w RP¹¹.

Jak wspomniano, Kościół Zielonoświątkowy należy do nurtu kościołów zielonoświątkowych, te zaś do kościołów ewangelikalnych. Przyjmuje też charakterystyczne dla głównych nurtów ewangelikalizmu i pentekostalizmu zasady doktrynalne. Przede wszystkim KZ jest kościołem trynitarnym – wyznaje wiarę w jednego Boga w trzech Osobach. Całe Pismo Święte jest uznawane za natchnione. Zbawienie uważa się za pochodzące z łaski (nie z uczynków) i przyjmowane przez wiarę (Efezjan 2, 8-9). Próbę usprawiedliwienia z własnych uczynków uważa się za dokładne przeciwieństwo zbawienia z łaski¹² i za coś nieosiągalnego (Rzymian 3, 10). Zbawienie powoduje usprawiedliwienie, odrodzenie (napełnienie Duchem Świętym i zmiana starej natury na nową) i uświęcenie¹³. Uznaje się tylko dwa sakramenty, nazywane ustanowieniami – chrzest wodny i Wieczerzę

⁹M. Tymiński, *Kościół Zielonoświątkowy w Polsce*, Wrocław 1999, s. 17-23.

¹⁰T. Biernacki, *Historia ruchu pentekostalnego*, <http://www.cenz.pl/nasz-kościół/ruch-zielonoswiatkowy>, dostęp 10.12.2015.

¹¹M. Tymiński, *Kościół Zielonoświątkowy w Polsce*, Wrocław 1999, s. 28-29, 31, 33-34, 36-37.

¹²M. Pearlman, *Doktryny biblijne. Zarys teologii systematycznej*, Suchacz 1998, s. 184-185.

¹³Tamże, s. 173.

Pańską – Chrystus jest obecny w Wieczerzy, ale duchowo. Charakterystyczne dla kościołów pentekostalnych jest uznawanie aktualności i powszechności chrztu Duchem Świętym z towarzyszącymi mu charyzmatami. Chrzt w Duchu Świętym uważa się za wyzwolenie Ducha Świętego w wierzącym (został on Nim napełniony już w trakcie odrodzenia). Zazwyczaj wiąże się on z reakcją emocjonalną – błogość, radość, spokój, śmiech, płacz. Zdarza się tzw. zaśnięcie w Duchu Świętym – upadek na ziemię¹⁴. Zjawisko to zresztą towarzyszy też innym modlitwom – np. o uzdrowienie. Dary Ducha Świętego (charyzmaty) dzieli się na trzy grupy – dary udzielające wiedzy (słowo mądrości, słowo wiedzy, rozróżnianie duchów), dary udzielające mocy do działania (wiara, czynienie cudów, uzdrowienia), dary udzielające mocy do wypowiedzi (proroctwo, języki, tłumaczenie języków)¹⁵. Jak wspomniano, dar języków, czyli glosolalia, jest uważany za dowód chrztu Duchem Świętym. Polega on na wypowiedaniu niezrozumiałych słów w stanie uniesienia religijnego¹⁶. Według Biblii dar ten służy budowaniu obdarowanego, podczas gdy inne mają budować zbór (I Koryntian 14, 4). Nabożeństwa w kościołach zielonoświątkowych mają spontaniczny charakter, składają się zwykle z uwielbienia (śpiewanie i granie pieśni), kazania, żywiołowej modlitwy, a podczas nich przejawiają się omawiane dary Ducha Świętego¹⁷.

Małżeństwo w nauczaniu Kościoła Zielonoświątkowego

Podstawowe założenia nauczania KZ w sprawach małżeństwa i seksualności zawarte są w Stanowisku Naczelnej Rady Kościoła Zielonoświątkowego w RP w sprawie małżeństwa, rozvodu, powtórnego małżeństwa oraz planowania rodziny. Na ten temat wygłoszono także wiele kazań. Przede wszystkim małżeństwo uważa się za instytucję ustanowioną przez Boga, jedyną przed upadkiem człowieka. Małżeństwo otrzymało jako pierwsze błogosławieństwo od Boga – jest więc powołane do bycia błogosławionym. Kościół Zielonoświątkowy za małżeństwo uznaje monogamiczny związek mężczyzny i kobiety (I Mojżeszowa 2, 23-24). Nie uznaje się związków homoseksualnych. Małżeństwo jest ważne również dlatego, że wywiera decydujący wpływ na następne pokolenia, a także na zbory i kościoły – to od postawy duchowej małżeństwa zależy duchowy stan zboru. Wreszcie ma także wpływ na otoczenie – tylko udane, szczęśliwe, żyjące według biblijnych zasad małżeństwo daje dobre świadectwo osobom niewierzącym. Właśnie dlatego jest poddawane licznym atakom demonicznym. Małżeństwo musi zostać zawarte zgodnie z normami prawnymi i kościelnymi,

¹⁴M. Tymiński, *Kościół Zielonoświątkowy w Polsce*, Wrocław 1999, s. 10-11.

¹⁵M. Pearlman, *Doktryny biblijne. Zarys teologii systematycznej*, Suchacz 1998, s. 249.

¹⁶M. Tymiński, *Kościół Zielonoświątkowy w Polsce*, Wrocław 1999, s. 11.

¹⁷Tamże, s. 16.

ślubowanie ma charakter aktu publicznego (I Mojżeszowa 29, 21-23). Nie wystarczy sam ślub kościelny, czy cywilny – konieczne są oba elementy. Inaczej ślub jest uważany za nieważny. Członkowie KZ mają w tym względzie ułatwienie z uwagi na omawianą instytucję małżeństwa o podwójnym skutku. Związek małżeński powinien być zawarty przez dwie osoby wierzące. Małżeństwo z niewierzącym, choć ważne, uważane jest za niezgodne z Bożą wolą. Nie ma wtedy jedności duchowej. Małżeństwa porównywane bywa do jarzma, a nie można chodzić w jednym jarzmie z niewiernymi (II Koryntian 6, 14-16). W ogóle należy rozeznawać, czy dany związek jest zgodny z wolą Boga. Wybór partnera, jakim jest małżonek, nie może być dziełem przypadku.

Jeżeli chodzi o rozwód podkreślono, że różne kościoły przyjmują dwie skrajne postawy. Albo nie ma żadnej możliwości rozwodu i powtórnego małżeństwa, albo dopuszcza się rozwód i powtórne zawarcie małżeństwa pomimo błahych powodów rozwodu. Kościół Zielonoświątkowy odwołuje się tutaj do Biblii i wskazuje na tzw. klauzulę Mateuszową i dwie klauzule Pawłowe (Mateusza 5, 32, 19, 9 i I Koryntian 7, 11 i 15). Dopuszcza się powtórne małżeństwo, jeśli do rozwodu doszło z powodu wszeteczeństwa lub z inicjatywy osoby niewierzącej, a także, gdy rozwód miał miejsce przed nawróceniem danej osoby. Każdy przypadek musi być rozpatrywany indywidualnie, pastor ma prawo odmówić udzielenia ślubu, gdy jest to sprzeczne z jego sumieniem. Ponadto Duchownymi, Starszymi Zboru i Diakoniami nie mogą być osoby rozwiedzione (I Tymoteusza 3, 2 i 11-12, Tytusa 1, 5-7). Kościół uznaje świętość pożycia płciowego w małżeństwie – przez nie realizuje się biblijna zasada „staną się jednym ciałem” (I Mojżeszowa 2, 24, Kaznodziei Salomona 9, 9, I Koryntian 7, 3-5). Dopuszcza się antykoncepcję z wyjątkiem środków wczesnoporonnych, aborcja uważana jest za grzech (II Mojżeszowa 20, 13). Natomiast współżycie seksualne przedmałżeńskie i pozamałżeńskie, oraz zboczenia seksualne, do których zalicza się współżycie homoseksualne, są grzechem (III Mojżeszowa 18, 22-23, V Mojżeszowa 5, 18, 22, 13-29, Mateusza 5, 27-28, Hebrajczyków 13, 4, Rzymian 1, 26-27)¹⁸¹⁹.

Procedura zawarcia małżeństwa o podwójnym skutku w Kościele Zielonoświątkowym w RP

¹⁸Stanowisko Naczelnej Rady Kościoła Zielonoświątkowego w RP w sprawie małżeństwa, rozwodu, powtórnego małżeństwa oraz planowania rodziny,

http://mielec.kz.pl/pdf/osw_malzenstwo.pdf, data otwarcia 5.01.2016.

¹⁹M. Hydzik, *Czym jest chrześcijańskie małżeństwo*,

[http://www.betel.kz.pl/?m-hydzik-czym-jest-chrzescijanskie-malzenstwo-\(11032014\),851](http://www.betel.kz.pl/?m-hydzik-czym-jest-chrzescijanskie-malzenstwo-(11032014),851), dostęp 5.01.2016.

Niezależnie od tego, czy małżeństwo jest zawierane w trybie świeckim, czy wyznaniowym, procedura obejmuje trzy etapy: czynności przygotowawcze, ceremoniał zawarcia małżeństwa i czynności związane z jego rejestracją. W etapie pierwszym nupturienti przede wszystkim są zobowiązani do przedstawienia kierownikowi USC niezbędnych dokumentów: dokument stwierdzający tożsamość, odpis skrócony aktu urodzenia (chyba że sporządzono go w tym samym USC, w którym zawierane ma być małżeństwo), dowód ustania lub unieważnienia małżeństwa (jeśli choć jeden z nupturientów zawarł już kiedyś taki związek), pisemne zapewnienie o tym, że żaden z nupturientów nie wie o istnieniu okoliczności wykluczających zawarcie małżeństwa z wybranym partnerem, zezwolenie na zawarcie małżeństwa, jeżeli wymagają tego przepisy KRiO oraz pełnomocnictwo, jeżeli oświadczenie o zawarciu małżeństwa ma być złożone przez pełnomocnika. Cudzoziemiec, który chce zawrzeć małżeństwo w Polsce, musi złożyć także dokument potwierdzający, że zgodnie z właściwym prawem jego kraju może wstąpić w związek małżeński – art. 3 §1 KRiO w związku z art. 54-56 PASC. Dokumenty te należy złożyć w USC właściwym dla jednego z nupturientów.

Kierownik USC bada, czy zachodzą okoliczności powodujące niedopuszczalność zawarcia małżeństwa (m.in. zbyt bliski stopień pokrewieństwa), lub przyczyna wykluczająca jego zawarcie (np. choroba psychiczna). W przypadku, gdy stwierdzone zostaną okoliczności definitywnie wykluczające zawarcie małżeństwa, kierownik USC odmawia wydania zaświadczenia o braku ich istnienia – nupturienti mogą złożyć wniosek do sądu rejonowego (właściwego ze względu na siedzibę USC) o rozstrzygnięcie, czy odmowa jest uzasadniona. Sąd wydaje postanowienie w trybie nieprocesowym – prawomocne postanowienie jest wiążące. Jeśli zaś kierownik ma wątpliwości co do tych okoliczności, sam powinien zwrócić się do sądu – art. 5 KRiO. Kierownik USC ma obowiązek pouczyć przyszłych małżonków o sensie i znaczeniu przepisów regulujących prawa i obowiązki małżonków, wyjaśnić doniosłość związku, a także poinformować o przepisach o nazwisku małżonków i dzieci. Następnie nupturienti składają oświadczenia o swoich własnych nazwiskach i nazwiskach ich przyszłych dzieci. Po tych czynnościach, jeśli nie zostaną stwierdzone okoliczności wykluczające zawarcie małżeństwa, Kierownik USC wydaje zaświadczenie potwierdzające brak tych okoliczności. Zaświadczenie jest wydawane w czterech egzemplarzach, jeden zostaje w USC, pozostałe otrzymują nupturienti. Zaświadczenie ważne jest trzy miesiące, ostatni dzień ważności powinien być określony na zaświadczeniu jednoznacznie. Kierownik ma także obowiązek pouczyć nupturientów o dalszych koniecznych czynnościach.

Na duchownym również ciąży obowiązek informacyjny dotyczący przepisów prawa polskiego normujących zawarcie małżeństwa i jego skutki²⁰. Pastor musi być powiadomiony uprzednio przez przyszłych małżonków o planowanym zawarciu małżeństwa. Nupturieni muszą mu dostarczyć wspomniane zaświadczenie najpóźniej na miesiąc przed terminem ślubu – art. 39 pkt. 2 Prawa Wewnętrznego KZ. Oświadczenie o zawarciu związku małżeńskiego o skutkach wyznaniowych i cywilnych przyjąć może ordynowany duchowny, a zaświadczenie będące podstawą sporządzenia aktu zawarcia małżeństwa podpisuje Pastor – art. 39 pkt. 3 PWKZ. Duchownymi według art. 37 pkt 1 PWKZ są diakoni i prezbiterzy. Pastorem natomiast może zostać duchowny – art. 19 pkt. 3 PWKZ.

Wzór ślubowania małżeńskiego jest ustalany przez Naczelną Radę Kościoła – art. 39 pkt. 4 PWKZ. W ceremonii zawarcia małżeństwa powinno uczestniczyć co najmniej dwóch pełnoletnich świadków – art.8 § 2 KRiO. Po złożeniu oświadczeń o zawarciu małżeństwa wyznaniowego i małżeństwa cywilnego Pastor sporządza zaświadczenie o zawarciu małżeństwa cywilnego – w zasadzie wypełnia odwrotną stronę trzech egzemplarzy zaświadczenia z USC. Podpisuje je Pastor, małżonkowie i dwóch pełnoletnich świadków. Jeden egzemplarz dostają małżonkowie, jeden zostaje w aktach jednostki organizacyjnej Kościoła, a ostatni Pastor ma obowiązek przekazać w ciągu pięciu dni do USC właściwego ze względu na miejsce zawarcia małżeństwa^{21,22}. Przekazanie zaświadczenia w tym terminie zobowiązuje kierownika USC do sporządzenia aktu małżeństwa cywilnego, które zostało zawarte razem z małżeństwem wyznaniowym. Powinien to zrobić najpóźniej w następnym dniu roboczym po przysłaniu zaświadczenia. Jako datę zawarcia małżeństwa przyjmuje się datę złożenia oświadczeń w toku ceremonii. Zaświadczenie dołącza się do akt zbiorowych stanu cywilnego, wraz z wcześniej przekazanymi dokumentami²³. Jeżeli jednak małżonkowie dojdą do wniosku, że zawarcie małżeństwa o podwójnym skutku nie będzie dla nich ułatwieniem, mogą oczywiście zawrzeć małżeństwo w formie świeckiej, a następnie udać się do duchownego po błogosławieństwo – art. 39 pkt. 6 PWKZ²⁴.

Podsumowanie

²⁰J. Strzebińczyk, *Prawo rodzinne*, Warszawa 2010, s. 53-58.

²¹*Prawo wewnętrzne Kościoła Zielonoświątkowego w Rzeczypospolitej Polskiej*, <http://kz.pl/kzw/wp-content/uploads/2009/09/Prawo-Wewn%C4%99trzne-KZ-2015.pdf>, dostęp 5.01.2016.

²²J. Strzebińczyk, *Prawo rodzinne*, Warszawa 2010, s. 58.

²³Tamże, s. 59-61.

²⁴*Prawo wewnętrzne Kościoła Zielonoświątkowego w Rzeczypospolitej Polskiej*, <http://kz.pl/kzw/wp-content/uploads/2009/09/Prawo-Wewn%C4%99trzne-KZ-2015.pdf>, dostęp 5.01.2016.

Kościół Zielonoświątkowy w RP, z racji swojej stosunkowo długiej historii, największej spośród polskich kościołów ewangelikalnych liczby członków, ale też dzięki usilnym staraniom swoich władz, doczekał się ustawowej regulacji stosunków z państwem polskim jako jedyny w Polsce kościół z nurtu pentekostalnego. Dzięki zaś zasadzie równouprawnienia kościołów i związków wyznaniowych, także jego członkowie uzyskali możliwość zawierania małżeństw wyznaniowych, wywierających również skutki cywilne. Z możliwości tej, będącej niewątpliwie dużym ułatwieniem, korzystają czasami również wierni innych, podobnych doktrynalnie kościołów, które z różnych powodów nie uzyskały regulacji ustawowej. Istniejącą regulację należy więc ocenić pozytywnie, gdyż w sposób wydatny ułatwia życie liczącej kilkadziesiąt tysięcy osób (sam Kościół Zielonoświątkowy to ponad dwadzieścia tysięcy wiernych) grupy obywateli.

BIBLIOGRAFIA

- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Warszawa 1999.
- Pearlman M., *Doktryny biblijne. Zarys teologii systematycznej*, Suchacz 1998.
- Pietrzak M., *Prawo wyznaniowe*, Warszawa 2013.
- Pietrzykowski K., *Tytuł I. Małżeństwo*, [w]: *Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy. Komentarz*, Pietrzykowski K. (red.), Warszawa 2010.
- Strzebińczyk J., *Prawo rodzinne*, Warszawa 2010.
- Tymiński M., *Kościół Zielonoświątkowy w Polsce*, Wrocław 1999.
- Winiarczyk-Kossakowska M., *Ustawy III Rzeczypospolitej o stosunku państwa do kościołów chrześcijańskich*, Warszawa 2004.
- Winiarz J., *Wprowadzenie*, [w]: *Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy. Komentarz*, Pietrzykowski K. (red.), Warszawa 2010.
- Zieliński T. J., *Protestantyzm ewangelikalny. Studium specyfiki religijnej*, Warszawa 2013.
- Biernacki T., *Historia ruchu pentekostalnego*,
<http://www.ccnz.pl/nasz-kosciol/ruch-zielonoswiatkowy>, dostęp 10.12.2015.
- Hydzik M., *Czym jest chrześcijańskie małżeństwo*,
[http://www.betel.kz.pl/?m-hydzik-czym-jest-chrzescijanskie-malzenstwo-\(11032014\),851](http://www.betel.kz.pl/?m-hydzik-czym-jest-chrzescijanskie-malzenstwo-(11032014),851), dostęp 5.01.2016.
- Prawo wewnętrzne Kościoła Zielonoświątkowego w Rzeczypospolitej Polskiej*,
<http://kz.pl/kzw/wp-content/uploads/2009/09/Prawo-Wewn%C4%99trzne-KZ-2015.pdf>, dostęp 5.01.2016.
- Sobczak A., *Sakrament małżeństwa – krótki rys historyczny*,
<http://mateusz.pl/rodzina/as-malzenstwo.htm>, dostęp 7.01.2016.
- Stanowisko Naczelnej Rady Kościoła Zielonoświątkowego w RP w sprawie małżeństwa, rozvodu, powtórnego małżeństwa oraz planowania rodziny*,
http://mielec.kz.pl/pdf/osw_malzenstwo.pdf, dostęp 5.01.2016.